

Asigurarea riscului financiar: între dorințe și posibilități

Deseori când asigurătorii noștri le propun bancherilor asigurări de proprietate (fie că e vorba de bunuri proprii sau gaj), cei din urmă vin cu cereri insistente:

asigurați-ne riscul financiar de nerambursare a creditelor.

Beneficii pentru bancher

Asigurarea creditelor îi oferă bancherului garanția că societatea de asigurări va rambursa ratele de credit restante, imediat ce debitorul bancar va fi în incapacitate de plată. Din practică, Asigurătorul urmează să plătească despăgubire de asigurare dacă debitorul bancar nu respectă graficul de rambursare a creditului și are întârziere la rambursarea a două rate consecutiv (tranșa creditului plus dobândă).

Teoretic această asigurare ar trebui să ofere bancherului o rată de rambursare de 100%, și o imagine de bilanț „perfectă”.

Realitatea este însă alta din mai multe cauze:

1. Capacitatea de absorbție redusă a pieței asigurărilor autohtone pentru riscul financiar.

Cota creditelor acordate sectorului privat constituie 21% din PIB pentru anul 2004, pe când ponderea încasărilor totale pe piața asigurărilor este puțin peste 1% pentru aceeași perioadă. Această înseamnă că asigurătorii nu pot participa decât selectiv în garantarea rambursării creditelor bancare.

Pe piață operează câțiva asigurători care subscriu riscuri financiare: GARANȚIE S.A., ARTAS SRL, MOLDSIG SRL, DONARIS GROUP S.A., AFES-M SRL, ACCORD BUSINESS LIKE SRL, MOLDCARGO SRL.

De obicei asigurătorii acceptă participarea numai atunci când creditele sunt garantate „cu prisosință” de gajuri de calitate (200-300% din valoarea creditului), iar realizarea planului de afaceri este „aproape sigură”.

De altfel cum Vă imaginați că ar putea prelua un asigurător riscul de nerambursare cu o cotă tarifară de 1,5%-3% din volumul creditului asigurat în condițiile în care riscul de nerambursare a creditului pentru Moldova în această perioadă este în jur de 6%?

2. Posibilități restrânse de reasigurare a riscului financiar

Riscul financiar este un risc greu. Sunt mai multe cauze pentru a-l aprecia astfel:

- **lipsa informației:** pe lângă faptul că asigurătorii nu sunt experți în tehnica bancară (în special în evaluarea riscurilor de creditare), ei dispun doar de informații formale cu privire la debitor (date din dosarul de credit). La întreprinderile mici și mijlocii, deseori există discrepanțe între datele scriptice și realitate. Aceasta face ca asigurătorul să mizeze mai mult pe expertiza băncilor;
- **riscul de antiselecție:** natural este ca bancherul să aibă înclinația să propună pentru asigurare credite care prezintă un risc mai mare (dat fiind suportarea unui cost suplimentar pentru bancă sau client). În măsura în care bancherul obține asigurare de riscuri financiare politica lui de acordare a creditelor se „relaxează”, în primul rând datorită faptului că, asigurătorul este cel care va duce povara afacerii eșuate. În plus, de cele mai multe ori, costul acestei asigurări este pus pe seama debitorului bancar. Pentru a-i păstra vigilența bancherului, asigurările de risc financiar trebuie să acopere maxim 60-70% din volumul creditului acordat;
- **riscul moral:** debitorul se poate dovedi rău intenționat sau iresponsabil (în special la operațiunile de credit de consum și leasing). Din această cauză debitorul nu trebuie să cunoască faptul că riscul lui de neplată este asigurat;
- **incertitudinea mediului de afaceri:** în condițiile economiei de tranziție, mediul de afaceri este dinamic (mă refer în special nu la concurență, ci la schimbarea frecventă a condițiilor de joc: anulări de legi sau regulamente, aprobarea unor noi condiții sau cerințe etc.);
- **capacități reduse de reasigurare:**

Pentru reasiguratorii străini, operațiunile de reasigurare financiară a societăților locale nu sunt atractive atât din cauza motivelor descrise mai sus, dar și pentru că volumul pieței locale de asigurări tradiționale non-financiare (de proprietate, răspundere civilă, auto) este modest (circa 30 mln USD anual). Profitul probabil de pe reasigurările tradiționale ar fi putut compensa eventualul hazard de pe liniile de reasigurare financiară. Pentru un reasigurator străin puternic nu are sens să se hazardeze în proiecte financiare incerte, cu probabilitate mare de pierdere, în condițiile în care reasigurările clasice sunt sobre pentru Moldova .

Dificultatea de reasigurare la extern este compensată cu reasigurări interne. În Moldova există chiar și o asociație de reasigurare financiară (pool de reasigurare) formată din 5 societăți de asigurare. Pool-ul funcționează pe baza principiului facultativ: fiecare asigurator are dreptul să aleagă partea sa în riscul subscris de alt membru al pool-ului.

Și în țările cu business dezvoltat, prezența societăților de asigurare lor este dorită în special la asigurarea creditelor de consum și operațiunilor de leasing financiar. Rolul asiguratorilor este apreciat mult de agenții economici la asigurarea creditelor comerciale, în special la export. În această ultimă ipostază asiguratorul garantează plata facturilor de către importatorii externi, în cazul incapacității de plată a acestora.

Mulți experți sunt rezervați față de asigurarea creditului bancar. Riscul de nerambursare este un risc specific business-ului bancar, care conferă băncilor dreptul de a avea profit (ca remunerație a asumării riscului). Mult mai potrivit pentru garantarea creditelor acordate agenților economici sunt societățile de garantare create chiar de către societățile bancare. Nu este firească cedarea de către bănci a propriului risc de întreprinzător (de altfel, central) unei alte entități nespecializate.

De la teorie la practică

În Moldova, volumul primelor de asigurare financiară pentru anul 2004 este de numai 6,5 mln lei (puțin peste 500 mii USD), reprezentând o pondere de 1,71% din totalul primelor de asigurare subscrise de societățile locale.

Concluzie

Asigurarea are sens în măsura în care cel mai slab financiar transmite povara pierderii celui cu o putere financiară mai mare. Această logică este perfect valabilă și pentru asigurarea de risc financiar. Din această cauză, considerăm că la etapa actuală de dezvoltare a pieței asigurărilor, pot fi asigurate doar credite mici și mijlocii. Creditele de consum și operațiunile de leasing ar intra perfect în spectrul riscurilor asigurabile în Moldova.

Unii bancheri au testat asigurătorii la credite mai mari, dar din nefericire experiența a fost uneori prea amară pentru a fi repetată (atât de asiguratorii, cât și de bancheri).

V.Cernica

În România

În contextul în care activitatea de creditare continuă să se dezvolte, asigurările de credite și garanții reprezintă un sector dinamic

În prima jumătate a anului în curs, subscrierile aferente asigurărilor de credite și garanții au totalizat aproape 31 mil. EUR, ceea ce reprezintă circa 5% din valoarea primelor brute subscrise la nivelul pieței în perioada analizată. Față de perioada similară a anului precedent, în primul semestru al anului în curs asigurările de credite și garanții au crescut cu aproape 92%.

Au apărut și primele statistici pentru segmentul de asigurare a creditului de consum:

- 56% din debitori sunt bărbați;
- persoanele între 30 și 50 de ani reprezintă cel mai mare procent al rău-platnicilor - 67%;
- 83% din datornici sunt orășeni;
- 39% din debitori nu pot fi identificați
- 55% din numerele de telefon declarate de restanțieri sunt incorecte
- 49% din adrese sunt greșite

Pentru a controla evoluția împrumutării populației au intervenit simultan mai multe structuri ale Statului: Comisia pentru Supravegherea Asigurărilor (CSA) și Banca Națională a României (BNR).

CSA a stabilit o serie de condiții pe care trebuie să le îndeplinească o societate de asigurare pentru a practica asigurări de credite și garanții, astfel aceasta:

- trebuie să dispună de un departament specializat, având personal cu experiența în analiza financiară specifică activității de creditare;
- reținerea netă (primele subscrise minus primele cedate în reasigurare) a asigurătorului pe această clasă de risc nu trebuie să depășească de 12 ori activul net aferent asigurărilor generale pentru ultimul exercițiu financiar încheiat;
- primele nete subscrise trimestrial pentru asigurări de credite acordate persoanelor fizice sunt limitate la 25% din totalul primelor nete subscrise în aceeași perioadă pentru asigurări generale.

La rândul ei, BNR a introdus noi norme de creditare. Conform acestor reglementări ale BNR :

- totalul angajamentelor de plată nu poate depăși plafonul de 40% din veniturile nete lunare ale solicitantului, persoană fizică;
- angajamentele de plată care decurg din credite de consum și imobiliare nu pot depăși 30%, respectiv 35% din veniturile lunare nete ale solicitantului.